

Jurisprudentiaren hiru hileko begirada 2023ko urria-abendua

Europar Batasuneko Justizia Auzitegia (EBJA)
Tribunal Europeo de Derechos Humanos (TEDH)

Arartekoaren Europako eta Nazioarteko
Gaien Bulegoa
2024ko urtarrila

ararteko

Herriaren Defendatzaila
Defensoría del Pueblo

www.ararteko.eus
international@ararteko.eus

Laburpen honetan, EBko Justizia Auzitegiak eta Giza Eskubideen Europako Auzitegiak 2023ko urritik abendura emandako epaiak jaso dira, Arartekoaren lan-arlo batzuetan jakingarriak, izan daitezkeelakoan. Txostenean ageri diren epigrafeen sailkapena Arartekoaren lanaren egituraketaren arabera da. Arartekoaren Europako eta Nazioarteko Gaien Bulegoak epaiak hautatu ditu, eta horien laburpena egin. Arartekoak ez du inolako erantzukizunik hartuko laburpen horien gaineko erabileragatik; ildo horretan, aipaturiko ebazpen judizialen edukirako igorpena egiten du, erabakiez zehatz-mehatz jakiteko.

Obra hau lizentzia baten menpe dago [Creative Commons Reconocimiento 4.0 Internacional \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Arartekoaren argitalpenak ikusteko:

- [webgunean](#)
- [helbide elektroniko bidez eskatuta](#)
- aurrez aurre, hiru bulegoetako edozeinetan, idatziz (Prado 9, 01005 Vitoria-Gasteiz) edo telefonoz (945 13 51 18)

ARARTEKOA

Arartekoaren Europako eta Nazioarteko Gaien Bulegoa

EDUKIEN TAULA

EPAIAK, ARLOKA (EBJA ETA GEEA)	6
Datuak eskuratzea	6
C-333/22, Ligue des droits humain ASBL, BA eta Organe de contrôle de l'information policière, 2023ko azaroaren 16a (EBJA).....	6
Hizkuntza eskubideak/ hezkuntza	7
Džibuti eta besteak Letoniaren aurka, 2023ko azaroaren 16a, eta Valiullina eta besteak Letoniaren aurka, 2023ko irailaren 14a (GEEA)	7
Enplegu publikoa	9
Humpert eta besteak Alemaniaren aurka, 2023ko azaroaren 28a (GEEA, Sala Handia) 9 C-148/22, OP eta la Commune d'Ans, 2023ko azaroaren 28a (EBJA, Sala Handia).....	10
Emakumeen tratu eta osotasun berdintasuna	12
M.L. Poloniaren aurka, 2023ko abenduaren 14a (GEEA)	12
Emakumeen eta haurren tratu-berdintasuna	13
Luca Moldaviaren aurka, 2023ko urriaren 17a (GEEA).....	13
Hautzaroa	14
G.T.B. Espainiaren aurka, 2023ko azaroaren 16a (GEEA).	14
Justizia eta memoria	16
Ștefan-Gabriel Mocanu eta besteak Errumaniaren aurka, 2023ko abenduaren 12a (GEEA)	16
Ingurumena	17
Locascia eta besteak Italiaren aurka, 2023ko urriaren 19a (GEEA).....	17
Desgaitasuna duten pertsonak	18
C-518/22, AP Assistenzprofis, 2023ko abenduaren 7a (EBJA)	18
LGTBI pertsonak	19
Przybyszewska eta besteak Poloniaren aurka, 2023ko abenduaren 12a (GEEA).....	19
Presoak	20
El-Asmar Danimarkaren aurka, 2023ko urriaren 3a (GEEA).....	20

EPAIAK, ARLOKA (EBJA ETA GEEA)

Datuak eskuratzea

EBJA

1. [C-333/22, Ligue des droits humains ASBL, BA eta Organe de contrôle de l'information policière](#), 2023ko azaroaren 16a

-Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Gutunaren 8.3 artikulua (datu pertsonalen babesa) eta 47. artikulua (tutoretza judizial eraginkorrerako eta epaile inpartzialerako eskubidea), [Europar Batasunaren Oinarrizko Eskubideen Gutunarenak](#)

[-2016/680 \(EB\) Zuzentaraua, Europako Parlamentuarena eta Kontseiluarena, 2016ko apirilaren 27koa, pertsona fisikoak babesteari buruzkoa, agintaritza eskudunen datu pertsonalen tratamenduari dagokionez, arau-hauste penalak prebenitzeko, ikertzeko, detektatzeko edo epaitzeko, edo zehapen penalak betearazteko, eta datu horien zirkulazio askeari dagokionez.](#)

Epaiketa aurreko arazoa, Bruselako (Belgika) Apelazio Auzitegiak planteatua, Belgikako polizia-zerbitzuek tratatutako demandatzaileak bere datu pertsonalei buruz dituen eskubideak baliatzeari dagokionez, polizia-informazioa kontrolatzeko organoaren bitartez, segurtasun-gaikuntzaren demandatzailearen eskaera ukatzeko.

Belgikako Segurtasun Agintaritza Nazionalak BAri (demandatzailea) segurtasun-gaikuntza ukatu zionean sortu zen auzia, bere datu pertsonalen polizia-zerbitzuen tratamendua oinarri hartuta. Ondoren, BAK Polizia Informazioaren Kontrolerako Organoari, kontrol-agintaritza den aldetik, bere datuen tratamenduaren arduradunak identifikatzeko eta dagokion informazio guztia eskuratzeko eskatu zion, bere eskubideak gauzatzeko. Hala ere, Belgikako legediak interesdunari datu horietara zuzenean sartzeko eskubiderik ematen ez dionez, kontrol-organoak beharrezko egiaztapenak egin zituela jakinarazi zion, xehetasun gehiagorik gabe. Errekurtsoaren ardatza da 2016/580 Zuzentarauak pertsona interesdunaren benetako babes judizialerako eskubideari ekar liezaiokeen muga.

Kasu horretan, EBJAk 216/680 Zuzentarauaren bi helburuen artean haztatu behar du: batetik, agintari eskudunen artean datu pertsonalen zirkulazio askea ahalbidetzea polizia-helburuekin; eta, bestetik, datu horien babes-maila handia bermatzea. Epaian, Auzitegiak adierazi du 216/680 Zuzentaraua interpretatu behar dela interesdunak kontrol-agintaritza independente baten aurkako errekurtsio judiziala izan dezan eskatzeko, haren bidez bere eskubideak gauzatzen dituenean, errekurtsio hori agintaritza horrek tratamenduaren zilegitasuna kontrolatzeko duen funtzioari dagokion neurrian.

Auzitegiaren azterketak, hasteko, adierazi du 2016/680 Zuzentarauak aukera ematen duela Zuzenbide nazionalak muga dezan, interes publikoko helburuak babestea helburu duten kasuetan¹, interesdunak bere datuen tratamenduaren erantzuleen aurrean dituen eskubideak zuzenean egikaritzea. Hala ere, ohartarazi du, mugapenik egonez gero,

¹13.1, 15.1 eta 16.4 artikuluen helburua da "arau-hauste penalen prebentzioari, detekzioari, ikerketari edo epaitzeari edo zigor penalen betearazpenari kalterik eragitea saihestea", "segurtasun publikoa babestea", "segurtasun nazionala babestea" edo "beste pertsona batzuen eskubideak eta askatasunak babestea".

Zuzentaruak behartzen dituela estatuak interesdunaren eskubideak zeharka baliatzeko aukera xedatzera, kontrol-agintaritzaren bidez, beren datu pertsonalak legez tratatzen direla bermatzeko modu gehigarri gisa. 2016/680 Zuzentaruaren 17. artikulua arabera, kontrol-organo bakoitzak tratamenduaren zilegitasuna egiaztatzeko eginkizuna du, neurri zuzentzaileak hartzeko ahalmena du eta interesdunari beharrezko egiaztapen guztiak egin direla jakinarazteko betebeharra du. Esparru horretan, EBJAk dioenez, kontrol-organoen misioa Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Gutunaren 8. artikulua barruan dago (datu pertsonalen babes). EBJAk adierazi duenez, alderdi interesdunari informazioa emateko betebeharra betez, kontrol-organoak interesdunari jakinarazi dio egiaztapen-prozesua amaitzeko hartutako erabakia, eta horrek nahitaez eragiten dio haren egoera juridikoari. Horrenbestez, eta egiaztapenaren emaitza gorabehera, erabaki hori juridikoki loteslea da, eta alderdi interesdunak erabaki horren funtsa kontrol judizialaren mende jartzeko aukera izan beharko du, Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Gutunaren 47. artikulua arabera (babes judizial eragingarria izateko eskubidea).

Europar Batasuneko Justizia Auzitegiak onartu du, interes publikoko helburuak arriskuan jar ez daitezkeen, Zuzentaruak bermatzen duela kontrol-agintaritzak gutxieneko informazio-maila bat jakinaraztea eragindako pertsonari, eta horrek babes judizialerako eskubidea mugatzea ekar dezakeela (Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Gutunaren 47. artikulua). Hala ere, legeak muga hori aurreikusi beharko du, eta ez da erabatekoa izango. Muga hori justifikatzeko betebeharrak gain, EBJAk estatuei ohartarazi die xedapen nazionalak babes judizial eraginkorrerako eskubidearen funtsezko edukia errespetatzen dutela eta informazio hori mugatzea justifikatzen duten interes publikoko helburuen haztapenean oinarritzen direla zaindu beharko dutela, bai eta interesdunaren oinarrizko eskubideena eta bidezko interesena ere, premia- eta proportzionaltasun-printzipioak errespetatuz.

Hizkuntza eskubideak/ hezkuntza

GEEA

2. [Džibuti eta besteak Letoniaren aurka](#), 2023ko azaroaren 16a (225/20. demanda eta beste bi), eta [Valiullina eta besteak Letoniaren aurka](#), 2023ko irailaren 14a (6928/19. demanda eta beste bi)²

Letonieraz, Estatuak hizkuntza gisa, eskola publikoetan emandako irakasgaien proportzioa handitzen duten eta errusiera irakaskuntza-hizkuntza gisa gutxiago erabiltzea dakarten lege-zuzenketen aurkako errekurtsoa.

- GEEHren 14. artikulua (diskriminazio-debekua), GEEHren 1. protokoloaren 2. artikuluaekin (hezkuntzarako eskubidea) eta 8. artikuluaekin (bizitza pribatua errespetatzeko eskubidea) batera: ez urratzea

Letonian, letoniera hizkuntza ofizial bakarra den arren, Estatu independente bihurtu ondoren, hezkuntzak letonieraz eta errusieraz eskaintzen jarraitu zuen. Hala ere, denborarekin hartu diren hezkuntza-erreforma batzuek letonieraz emandako irakasgaien kopurua handitu dute. Demandatzaileak Letonian jaiotakoak ziren, eta errusiera dute ama-

²GEEAren epai hori, irailean eman bazuen ere, eta, beraz, errepasso horren denbora-esparrutik kanpo, hemen sartu da, Džibuti Letoniaren aurka epaiaren gai bera jorratzeagatik.

hizkuntza (errusiera letoniarren heren baten hizkuntza da), eta, beraz, bai hezkuntza publikoan bai pribatuan, errusieraren kaltetan³, letonieraren pixkanakako hazkundearen aurkako errekurtoa jarri dute.

GEEAk adierazi du Letoniak eskoletan hizkuntza ofizialaren erabilera areagotzeko hartutako lege-aldaketak proportzionalak eta beharrezkoak izan zirela Letoniako hezkuntza-sistemaren batasuna bermatzeko, bai eta letonieraren ezagutza-maila nahikoa bermatzeko ere, herrialdean bizi diren pertsonak bizitza publikoan modu eraginkorrean parte hartu ahal izan dezaten. Bere azterketan, GEEAk, lehenik eta behin, baieztatu du 1. protokoloaren 2. artikulua ez duela aitortzen hezkuntza nahi den hizkuntzan jasotzeko eskubidea. Horrenbestez, Auzitegiak berretsi egin du gai horri buruzko jurisprudentzia ez dela aldatu 1968ko uztailaren 23ko [“Belgikako hizkuntza-kasuan”](#), hartutako erabakiaz geroztik. Erabaki horretan erabaki zen eskoletara sartzean hezkuntzarako eskubideak ez dakarrela hizkuntza aukeratzeko eskubiderik. Auzitegiak azpimarratu du [Gutxiengo Nazionalak Babesteko Esparru Hitzarmena \(Esparru Hitzarmena, 1995\)](#) indarrean jartzeak ez duela horren inguruko aldaketarik ekarriko; izan ere, Esparru Hitzarmenak dio hizkuntza gutxituen babesak eta sustapenak ez dutela hizkuntza ofizialen eta horiek ikasteko beharrezkoak izan behar. Hitzarmen horren arabera, onartu da hizkuntza gutxituetan irakasteko aukerak aldatu egin daitezkeela tokiko egoeren parametro espezifikoaren arabera, eta oreka bilatu behar dela Estatuko hizkuntza ofiziala menderatzearen eta hizkuntza gutxituak menderatzearen artean. Gainera, Auzitegiak adierazi du Esparru Hitzarmenaren 14. artikulua diskrezionalitate-tarte zabala uzten zuela Estatuei hizkuntza gutxituen irakaskuntza edo hizkuntza horien irakaskuntza beren hezkuntza-sisteman aurreikusteko orduan.

Ondoren, auzitegiak neurriak diskriminatzaileak izan daitezkeen aztertu du, kontuan hartuta hizkuntza dela demandatzaileek jasotako tratu desberdinaren oinarri bakarra. Lehenik eta behin, GEEAk onartu du errusieraz eta letonieraz hitz egiten duten ikasleek antzeko egoeran daudela ikasketak ikastetxe publikoetan edo pribatuetan egiten dituztenean. Bigarrenik, Auzitegiak uste du letoia indartzeak helburu legítimoak zituela, sobietarren menderatze-hamarkaden ondoren, baita batasuna eta hezkuntza sisteman sartzeko berdintasun-egoeran egotea ere. [Veneziako Batzordeak](#) Letoniar buruz duen iritzia, Esparru Hitzarmenari buruzko Aholku Komitearen iritzia (beste herrialde batzuei dagokienez) eta EBJAk Letoniako unibertsitateetako irakaskuntza-hizkuntzari buruz 2022ko irailaren 7an hartutako [C-391/20](#) kasuan hartutako erabakia aztertu dira, eta ondorioztatu da estatu kide bateko hizkuntza ofizialetako baten erabilera sustatzea eta sustatzea bidezko helburutzat hartu behar dela. Azkenik, GEEAn, aldaketen proportzionaltasunaren azterketan⁴, ziurtatu du ez dagoela Letoniako Konstituzio Auzitegiaren ondorioa zalantzan jartzeko moduan, hau da, neurriak beharrezkoak zirela hizkuntza gutxituetako hiztun gazteen artean letonieraren ezagutza-maila txikia zelako, eta ikusten du errusiera ez dela erabat desagertuko hezkuntza-sistematik. Nahiz eta Auzitegiak onartu nazioartean badagoela ama-hizkuntzan irakasteko printzipioa, gaineratu du printzipio hori ez dela araua Europako estatuen artean, ez baitago adostasunik puntu horri buruz. GEEAk ondorioztatu du estatuek badutela balioespen-tarte handi bat eskoletan komunikazio-hizkuntza finkatzeko, eta, kasu honetan, Letonia ez zela gehiegikeriaz baliatu diskrezionalitate hori baliatzean.

³ Erreformaren ondorioz, adin goiztiarrenetako klaseen % 50 gutxienez letonieraz izango da, eta 9 urtetik aurrera, klaseen % 100, errusiar hizkuntza eta kultura irakasteko klase berezi bat izan ezik.

⁴Eskola pribatuen kasu zehatzean, GEEAk ikusi du Esparru Hitzarmenak bermatzen duela gutxiengo nazionalekoak diren pertsonen eskola pribatuak ezartzeko duten eskubidea, nahiz eta azpimarratzen duen Letonian ikastetxe pribatuek finantzaketa publikoa dutela.

Antzeko beste epai batzuk: “Belgikako hezkuntza-sisteman hizkuntzak erabiltzeari buruzko legeriaren alderdi batzuei buruzkoa”, 1968ko uztailaren 23koa, [1474/62](#). demanda et al.; Zipre Turkiaren aurka [GC], 2001eko maiatzaren 10ekoa, [25781/94](#). demanda; Catan eta besteak Moldavia eta Errusiaren aurka [GC], 2012ko urriaren 19koa, [43370/04](#).demanda et al, Adám eta besteak Errumaniaren aurka, 2020ko urriaren 13a, [81114/17](#). demanda eta besteak.

Enplegu publikoa

GEEA (Sala Handia)

3. [Humpert eta besteak Alemaniaren aurka](#), 2023ko abenduaren 14a (10934/21. demanda)

Funtzionario-estatusa duten lau irakasleri jarritako diziplina-zehapenen aurkako errekurtoa, haien erakunde sindikalak antolatutako greba batean parte hartzeagatik, nahiz eta Konstituzioak debekatu grebarako eskubidea funtzionarioentzat.

- GEEHren 11. artikulua (elkartzeko askatasuna): urraketarik ez

Epai horretan, GEEAren Sala Nagusiak aspaldiko eztabaida bat amaitu zuen, ondorioztatu baitzuen Alemaniako funtzionarioentzako greba-debekuak ez zituela urratzen GEEHn aitortutako eskubideak. Grebarako eskubidearen aitortzea lortzeko funtzionarioen sindikatuek urteetan zehar egindako auzi estrategikoko ahaleginen parte zen demanda. Zehazki, funtzionario estatusa zuten lau irakaslek aurkeztu zuten demanda hori, guztiak irakasleen sindikatu bereko kideak, eta diziplina-zehapenak jaso zituzten beren eskola-orduetan greba batean parte hartzeagatik. Funtzionario-estatusa duten irakasleek eta lan-kontratuko langileek osatzen dute Alemaniako hezkuntza-sistema. Lehenengoek, Alemaniako gainerako funtzionarioekin batera, debekatuta dute greba eskubidea; lan-kontratuko langileek, berriz, eskubide hori egikaritu dezakete. Eskaria 1984ko Alemaniako Errepublika Federalaren oso antzekoa bazen ere (ikus behean erreferentzia), Giza Eskubideen Europako Batzordeak ez onartzea erabaki zuena, kasu honetan, ordea, GEEAk demanda onartzea erabaki zuen, elkartzeko askatasunak (GEEHren 11. artikulua) ordutik izan duen bilakaera ikusita.

GEEAren azterketaren abiapuntua da irakasleei eskola-orduetan greban parte hartzeagatik ezarritako diziplina-neurriak interferentzia direla elkartzeko askatasunean (GEEHren 11. artikulua). Ondoren, Auzitegiak adierazi du legeak agintzen dituela funtzionarioen greba debekatzearen ondorioz hartu beharreko neurri horiek. GEEAren ustez, debekuaren helburua administrazio egonkor bat mantentzea, Estatuaren funtzioak betetzea eta Estatuaren eta haren erakundearen funtzionamendu egokia bermatzea zen, helburu legitimo gisa. Eta gaineratu du, horri dagokionez, diziplina-neurriak eskola-sistemaren funtzionamendua bermatzeko ere balio izan zuela, eta, beraz, GEEHren 1. protokoloaren 2. artikulua babestutako hezkuntzarako eskubidea babesteko. Azkenik, eta modu zabalagoan, GEEAk aztertu du neurria beharrezkoa den gizarte demokratiko batean, eta horrek proportzionaltasun-azterketa egitea eskatu du.

Proporzionaltasunaren azterketan, nahiz eta Auzitegiak ikusi nazioarteko tresnek kritikatu egin zutela Alemaniak funtzionario guztiei greba debekatzeko egindako apustua⁵, erabakiak azaldu du kritika hori ez dela erabakigarria Auzitegiak azter dezan Alemaniak GEEHren esparruan estatuei aitortzen zaien balorazio-marjinaren barruan jardun ote zuen. Aplikatu beharreko marjina zehazterakoan, greba-debekuak "askatasun sindikalaren funtsezko elementu" bati eragiten dion aztertu du auzitegiak, GEEHren 11.1 artikularen arabera. GEEAk aurretik zabalik utzi duen kategorizazioa izanik, GEEAk esan du greba GEEHren 11. artikulua babesten duela, eta sindikatuek beren eginkizunak betetzeko "bitartekorik garrantzitsuenetakoa" dela. Hala ere, eskubide hori ez denez absolutua, "testuinguruaren berezitasunari" erantzun behar zaiola ondorioztatu du. Horretarako, GEEAk Alemanian dauden babes-neurriak berrikusi ditu, sindikatuei Auzitegiaren ondorioetarako erabakigarriak diren interes profesionalak eraginkortasunez defendatzeko aukera emateko; besteak beste, funtzionarioek sindikatuak eratu eta horietan afiliatzeko aukera; ministerio eskudunarekin aldi-aldi biltzeko aukera; funtzionarioen eskubide indibiduala elikadura egokia izateko. Gainera, GEEAk azpimarratu du demandatzaileek grebarako eskubidea zuen kontratu-estatutu bat aukeratzeko aukera zutela (hau da, lan-kontratudun langileena), eta, azkenik, adierazi du salatzaileei ezarritako diruzko diziplina-zigorak ez zirela larriak. Horregatik guztiatik, GEEAk adierazi du greba-debekuaren ondorioak ez zirela Alemaniak eskainitako justifikazioak baino handiagoak.

Antzeko beste epai batzuk: S. Alemaniako Errepublika Federalaren aurka, 1984ko uztailaren 5a, [10365/83](#). Batzordearen erabakia; "Off shore" Langileen Federazioaren Sindikatua eta besteak Norvegiaren aurka, 2022ko ekainaren 27a, [38190/97](#). demanda; Demir eta Baykara Turkiaren aurka [GC], 2008ko urtarrilaren 12a, [34503/97](#). demanda; Enerji Yapı-Yol Sen turkiaren aurka, 2009ko apirilaren 21a, [68959/01](#). demanda; Nazioarteko Animalien Defendatzaileak Erresuma Batuen aurka [GC], 2013ko apirilaren 22a, [48876/08](#). demanda; *National Union of Rail, Maritime and Transport Workers* Erresuma Batuen aurka, 2014ko apirilaren 8a, [31045/10](#). demanda.

EBJA (Sala Handia)

4. [C-148/22, OP eta la Commune d'Ans](#), 2023ko azaroaren 28a

[-2000/78/EE Zuzentaraua, 2000ko azaroaren 27koa, enpleguan eta okupazioan tratu bera emateko esparru orokorra ezartzeari buruzkoa](#)

Liejako (Belgika) Lan Arloko Auzitegiak planteatutako judizio aurreko arazoa, Anseko Udalak bere langileei ezartzen dien debekuari buruzkoa. Debeku horrek agerian utzi beharko luke haien izaera ideologikoa edo filosofikoa edo haien uste politiko edo erlijiosoak. Gatazkaren jatorria langile batek beloa erabiltzea izan zen.

Epai horretan, EBJAko Sala Nagusiak adierazi du, administrazio-ingurune guztiz neutroa ezartzeko, administrazio publiko batek debekatu ahal izango duela lantokian sinesmen filosofiko edo erlijiosoak dituen edozein ikur erabiltzea. Epaimahaiak dio horrelako arau bat ez dela diskriminatzailea administrazio horretako langile guztiei aplikatzen bazaie modu orokorrean eta bereizi gabe, eta behar-beharrezkoa dena mugatzen bada. Kasua

⁵GEEAk adierazi du, bereziki, Hitzarmenak eta Gomendioak Aplikatzeko Adituen Batzordeak, Gizarte Eskubideen Europako Batzordeak, Nazio Batuen Eskubide Ekonomiko, Sozial eta Kulturalen Batzordeak eta Nazio Batuen Giza Eskubideen Batzordeak behin baino gehiagotan kritikatu zutela Alemania.

erlijio-arrazoientzako zuzeneko diskriminazioagatik demandari buruzkoa da (2000/78/EE Zuzentarauaren 2.2 a) artikulua). Demanda Anseko (Belgika) Udaleko langile batek aurkeztu zuen, eta beloa bere lantokian eramateko eskaera ukatu zitzaion. Erabaki horren ondorioz, udalerriak aldatu egin zuen bere lan-araudia, langileei neutraltasun hertsiarri men egin diezaioten eskatzeko, eta, hartara, bere uste ideologiko edo erlijiosoen berri eman dezaketen zeinu nabarmenak erabiltzea debekatzeko, baita erabiltzaileekin harremanetan ez badaude ere.

EBJAK aurreko bost kasutan jorratu zuen gai hori, nahiz eta sektore pribatuko enpleguari buruzkoak izan (C-157/15 Achbita, C-188/15 Bougnaoui, C-804/18 eta C-341/19 Wabe eta Müller eta C-344/20 LF eta SCRL). Bertan adierazi zuen enpresek eskubidea dutela lantokian sinesmen erlijioso, filosofiko edo politikoak agertzea debekatzen duten arauak hartzeko, zenbait baldintzatan. Enplegu publikoaren esparruan beloa erabiltzeari buruzko lehen kasua da epai hau.

Abiapuntu gisa, EBJAK baztertu egiten du kasu honek zuzeneko bereizkeriako instantzia bat planteatzea, barne-arau horrek debekatzeko baitu sinesmen, filosofiko edo erlijiosoen edozein zeinu ikusgarri lantokian eramatea, sinesmen horien edozein adierazpenen aurrean, eta berdin tratatzen baititu langile guztiak, orokorrean eta bereizi gabe, neutraltasun bat ezartzen baitie. Epaimahaiak onartu du kasu horrek zeharkako bereizkeria ekar dezakeela (2000/78 Zuzentarauaren 2.2 b) artikulua), baldin eta frogatzen bada arau horretan itxuraz neutroa den betebeharrak desabantaila partikularra dakarrela erlijio bat duten edo uste jakin batzuk dituzten pertsonentzat. Hala ere, EBJAK gogorarazi du tratu-diferentzia hori baliozkoa izan daitekeela baldin eta objektiboki bidezko helburu batekin justifikatu badaiteke eta helburu hori lortzeko bitartekoak egokiak eta beharrezkoak badira (2000/78 Zuzentarauaren 2.2 b) i) artikulua). Lehenik eta behin, EBJAK aztertu du administrazio publiko baten lan-araudi baten xedapen batek, gai honetan eztabaidatutakoa kasu, helburu legitimoa duen. Epaimahaiak ohartarazi du, EBren esparruan adostasunik lortu ezean, estatu kide bakoitzari (bere eskualdeko eta tokiko erakundeak barne) aintzat hartu behar zaiola lantokian sustatu nahi duen zerbitzu publikoaren neutraltasuna. Hautemate-marjina horri esker, estatu kideek beren testuinguru kontuan har dezakete, kontuan hartuta erlijioari edo sektore publikoko uste filosofikoei eman nahi dieten espazioari buruzko planteamenduen aniztasuna. Nolanahi ere, organo jurisdikzionalak kontrolatu beharko dute neurriak hasiera batean justifikatuta dauden eta proportzionalak diren. Bigarrenik, EBJAK zehaztu du kasuan kasuko erregelamendu-xedapena egokia izan behar dela enplegatzaileak lortu nahi duen helburua behar bezala aplikatzen dela bermatzeko, hau da, «neutraltasun eskusiboaren» helburua lortu behar dela, benetan modu koherente eta sistematikoan, langile guztiei dagokienez. Ondoren, Auzitegiak dio «neutraltasun eskusiborako» araubide horren bidez erabat neutroa den administrazio-ingurune bat bermatzean datzan helburu legitimoa lortzeko, ezinbestekoa dela sinesteen agerpen nabaririk ez onartzea, bereziki filosofikoak edo erlijiosoak, baita txikiena ere, langileak beren kideekin edo erabiltzaileekin kontaktuan daudenean. Azkenik, EBJAK azaldu du organo jurisdikzionalari dagokiola jokoan dauden interesak neurtzea.

Nabarmenezkoa da Belgikako auzitegiaren judizio aurreko auziak bigarren arazo bat planteatzen zuela, administrazio-ingurune guztiz neutroa ezartzeko neurriak emakumeengan izan dezakeen eragin neurrigabeari buruz, eta, beraz, sexuagatik ezkutuko diskriminazioa dela. EBJAK adierazi du gai hori onartezina dela, uste baitu gai hori bidaltzeak ez duela funtsatzen, eta gogorarazi duenez, sexuagatik zeharkako bereizkeria Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2006ko uztailaren 5eko 2006/54/EE Zuzentarauaren aplikazio-eremuaren barruan dago, enplegu- eta okupazio-

gaietan gizonen eta emakumeen arteko aukera-berdintasunaren eta tratu-berdintasunaren printzipioa aplikatzeari buruzkoa baita zuzentarau hori (2.1 artikulua).

Emakumeen tratu eta osotasun berdintasuna

GEEA

5. [M.L. Poloniaren aurka](#), 2023ko abenduaren 14a (40119/21. demanda)

Poloniako Konstituzio Auzitegiak fetuaren anormaltasuna dela-eta abortatzeko debekua ezarri zuen berriki, eta, horren ondorioz, demandatzaileak atzerrira bidaiatu zuen haurdunaldia eteteko.

-GEEHren 8. artikulua (bizitza pribatua eta familiarra errespetatzeko eskubidea): urraketa.

Demandatzailearen haurdunaldia eteteko Poloniako Konstituzio Auzitegiaren epaiak izan zituen ondorioetan du jatorria demandak. Polonian, Familia-plangintzari, giza fetuaren babesari eta haurdunaldia etetea ahalbidetzen duten baldintzei buruzko 1993ko Legeak jasotzen zuen legezko abortua posible zela fetuaren malformazioarako arrisku handia zegoenean. Hala ere, 2020an, Konstituzio Auzitegiak adierazi zuen legearen xedapen horiek konstituzioaren aurkakoak zirela. Demandatzailea haurdun geratu zen 2020an, eta, ondoren, fetuari nahaste genetiko bat diagnostikatu zioten. Konstituzio Auzitegiaren epaia 2021eko urtarrilean indarrean sartu ondoren, programatutako ospitaleko abortu bat bertan behera utzi zen, eta demandatzaileak, umekia erditu nahi ez zuenez, atzerrira bidaiatu behar izan zuen haurdunaldia eteteko.

GEEAk adierazi du demandatzaileak bere bizitza pribatua errespetatzeko duen eskubidean egindako esku-sartzea ez zela zuzenbidearen araberakoa izan GEEHren 8. artikularen arabera. Izan ere, epaiak ohartarazten badu ere GEEHren 8. artikulua ezin dela interpretatu abortatzeko eskubidea ematen duelako, Auzitegiak kasua aztertu du demandatzailearen bizitza pribaturako eskubidearen argitan, osasun- eta ongizate-arrazoiengatik eskatzen den etena delako. Auzitegiak Poloniak demandatzailearekiko dituen betebeharrak negatiboetan zentratu du bere azterketa. Bizitza pribatuaren kontzeptu zabala kontuan hartuta, autonomia pertsonalerako eta osotasun fisiko eta psikologikorako eskubidea barne, Auzitegiak uste du fetuaren anormaltasunagatik demandatzaileari haurdunaldia eteteko ezarritako debekuak esku-sartzea ekarri zuela bere bizitza pribatua errespetatzeko eskubidean. Demandatzaileak Konstituzioa berrikusteko prozeduretan parte hartu ez bazuen ere, horrek zuzeneko eragina izan zuen bere eskubideetan; izan ere, Konstituzioaren berrikuspena agindu zuen epaiaren zuzeneko ondorio gisa, bertan behera geratu zen haren ospitale-hitzordua, eta haren aukera bakarra atzerrira bidaiatzea izan zen, etenaldia egin ahal izateko. Ondoren, GEEAk gogorarazi du GEEH guztia zuzenbide-estatuan oinarritzen dela, eta, ondorioz, GEEHren 8. artikuluko bermeen artean, inplizituki geratzen zela eskubide horren gaineko edozein esku-sartze berez "legezkoa" zen organo batek egin behar zuela, eta hori gabe ez zuela gizarte demokratiko batean beharrezkoa den zilegitasunik izango. Auzitegiak ikusi duenez, epaia eman zuen Konstituzio Auzitegiaren osaerak barne hartzen zituen Giza Eskubideen Europako Auzitegiak aurreko erabaki batean (ikus [Xero Flor w Polsce sp. z o.o. Poloniaren aurka](#)) GGEAren aurkakotzat jotako prozedura batean izendatutako epaileak, eta horrek arriskuan jarri zuen Konstituzio Auzitegiaren salaren zilegitasuna. Gainera, Estrasburgoko Auzitegiak uste du Konstituzio

Auzitegia ez zela egon Zuzenbide Estatuak eskatzen duen mailan. Horrenbestez, Auzitegiak erabaki zuen demandatzailearen eskubideetan esku-sartzea ezin zela zilegiztat jo GEEHren 8. artikulua araberak. Gainera, Konstituzio Auzitegiaren erabakiak demandatzailearen prozedura medikoa oztopatu zuenez, kasu honen inguruabarrek agerian uzten zuten GEEHren 8. artikulua eskatzen duen aurreikusgarritasunik eza, eta egoera horrek arbitrariotasunaren aurkako beharrezko bermeak kendu zizkion.

Antzeko beste epai batzuk: A, B eta C Irlandaren aurka [GC], 2010eko abenduaren 10a, [25579/05](#). demanda; Guðmundur Andri Ástráðsson Irlandaren aurka [GC], 2020ko abenduaren 1a, [26374/18](#). demanda; Xero Flor w Polsce sp. z o.o. Poloniaren aurka, 2021eko maiatzaren 7a, [4907/18](#). demanda.

Emakumeen eta haurren tratu-berdintasuna

GEEA

6. [Luca Moldaviaren aurka](#), 2023ko urriaren 17a (55351/17. demanda)

Salaketa GEEAren aurrean, agintariek ez zutelako babestu indarkeria matxista pairatzeak, eta ez ziotelako lagundu seme-alabekin harremana izaten genero-indarkeriagatik prozedura bat hasi zenean eta seme-alabak aitarekin bizitzera joan zirenean.

-GEEHren 8. artikulua (bizitza pribatua eta familiarra errespetatzeko eskubidea): urraketa.

-GEEHren 3. artikulua (tratu anker eta apalesgarriaren debekua, betebeharrak positiboa): urraketa

-GEEHren 14. artikulua (diskriminazioaren debekua), 3. artikuluaekin batera (torturaren debekua): urraketa

Auzi-jartzailea indarkeria matxistaren biktima izan zen senarraren eta seme-alaben aitaren eskutik. Hasiera batean, berak eta bere seme-alabek urruntzeko agindua lortu zuten. Hala ere, betearazpen-aldia amaitu zenean, eta demandatzaileak gizon horren aurkako salaketa penala aurkeztu bazuen ere, agintariek ukatu egin zizkieten agindua luzatzeko eskaera etengabeak. Demandatzailearen salaketaren ondorioz, administrazio-isuna jarri zitzaion gizonari, eta hasiera batean ez zen ikerketa penalik egin, baina demandatzailearen salaketa berrien ondoren, azkenean espetxe-zigorra ezarri zioten gizonari. Aldi berean, eta prozesu horren hasieran, demandatzailearen seme-alabak aitarekin bizitzera joan ziren, eta amaren eta seme-alaben arteko harremana erabat eten zen. Demandatzaileak adingabeak babesteko agintariengana jo zuen, eta haiek ukatu egin zioten bisita-erregimen bat ezartzeko eskaera. Azkenik, auzitara jo ondoren, demandatzaileak bisita-erregimen bat ezartzeko agindu bat lortu zuen, eta seme-alaben aita uko egin zion erregimen hori errespetatzeari.

GEEAk adierazi du Moldaviako agintariek GEEHren 3. artikulua urratu zutela, ez zutelako bete demandatzailearen aurkako indarkeria-arriskuaren berehalako ebaluazio proaktiboa

egiteko betebeharra, eta arrisku hori arintzeko, demandatzailea babesteko eta egilearen jokabidea gaitzesteko neurri operatibo eta prebentiboak hartzeko betebeharra.

Gainera, Auzitegiak adierazi zuen agintariak sexuagatiko diskriminazioa egin zutela (GEEHren 14. artikulua), GEEHren 3. artikuluari dagokionez, eta adierazi zuen haren ekintzak ez zirela izan soilik epai edo atzerapen bakan bat demandatzailearen aurkako indarkeria tratatzeko orduan; izan ere, indarkeria barkatu zuten, emakume gisa demandatzailearekiko jarrera diskriminatzailea islatuz. Auzitegiaren erabaki horrek berretsi egin du Estrasburgok gaur egun duen joera, hau da, justizia penaleko sistemen erantzunean oinarritzea bere ondorioak, familia-eremuko indarkeria matxistaren kasuetan, tratu ankerraren debekuan edo bizitzeko eskubidean (GEEH 2. artikulua), eta, sarritan, baita GEEHren 14. artikuluan ere. Auzitegia, beraz, GEEHren 8. artikulua aplikatzeko aurreko lehentasunetik aldentzen dela dirudi.

Gainera, genero-indarkeriako testuinguruetan amak eta adingabeek duten harremanari buruzko doktrinari oso ekarpen baliotsua egiten dio Auzitegiak, eta hortik ondorioztatzen da genero-indarkeriako edozein testuinguru behar bezala kontuan hartu behar dela seme-alaben bisita-eskubideari buruzko gaiak aztertzerakoan. Kasu honetan, GEEAk berretsi du demandatzailearen eta haren seme-alaben arteko harremanari buruz agintariak izandako jokabideak urratu egin zuela familia-bizitza errespetatzeko eskubidea (GEEHren 8. artikulua); izan ere, Moldaviako agintariak ez zuten kontuan hartu etxeko tratu txarren testuingurua seme-alabekin harremana izateko eskubidea zehazteko orduan, eta ez zuten neurri azkarrik hartu demandatzaileari bere seme-alabekin harremana izaten laguntzeko. GEEAren arabera, Moldaviako agintariak ez zituzten kontuan hartu demandatzaileak bere seme-alabekin harreman normalak izan zituela aitarekin bizitzera joan aurretik, ezta etxeko tratu txarrak ere. Epaiak onartu du une batean alferrikakoa izan daitekeela, kaltegarria ez bada, adingabea egoera jakin batekin konformatzera behartzen saiatzea, edozein arrazoi dela medio, eta adingabeen aurkako hertsapen-neurriak ez direla desiragarriak eta mugatu egin behar direla hain eremu delikatu horretan. Hala ere, Auzitegiak uste du demandatzaileak bere kabuz defendatu behar izan zuela seme-alabekiko harremanari eusteko eskubidea, baita laguntza eman behar zioten agintarien aurkako prozedura judizialak hasiz ere, eta ez zegoela zantzurik agintariak jabetzen zirenik edo etxeko indarkeriaren biktima gisa demandatzailea zaugarria zelako.

Antzeko beste epai batzuk: I.M. Italiaren aurka, 2023ko azaroaren 10a, [25426/20](#). demanda; Kurtz Austriaren aurka [GC], 2021eko ekainaren 15a, [62903/15](#). demanda; Valiulienè Lituaniaren aurka, 2013ko martxoaren 26a, [33234/07](#). demanda; Opuz Turkiaren aurka, 2009ko ekainaren 9a, [33401/02](#). demanda.

Hautzaroa

GEEA

7. [G.T.B. Espainiaren aurka](#), 2023ko azaroaren 16a (3041/19. demanda)

Espainiaren aurkako demanda, adingabe ahulari, espainiar nazionalitatea duenari eta atzerrian jaiotakoari, nortasun-agiriak eta jaiotza-inskripzioa lortzen laguntzeko behar den arretaz ez jarduteagatik.

-GEEHren 8. artikulua (bizitza pribatua eta familiarra errespetatzeko eskubidea): urraketa.

Demandatzailea Mexikon jaio zen baina nazionalitate espainiarra du ama Espainiarra baita, eta bere jaiotza ez zen Espainiako Kontsulatuaren Erregistro Zibilean inskribatu. Behin Espainiara itzulita, eta demandatzaileak 12 urte zituenean, amak jaiotzaren inskripzio berantiarra eskatu zuen, baina ziurtagiria lortzeko prozedura nabarmen atzeratu zen, ezin izan zituelako inskripzioa osatzeko beharrezko dokumentuak aurkeztu; jaiotza demandatzaileak 21 urte zituenean bakarrik inskribatu zen. Beraz, demandatzailea Espainian dokumenturik gabe egon zen nerabezaroaren zati handi batean, ia hamarkada batez. Demandatzaileak ondare-erantzukizunaren erreklamazioa aurkeztu zuen Estatuaren aurka, nortasun-agiria ematerakoan behar ez bezala atzeratzeagatik eragindako kalte-galerengatik, baina erreklamazioak ez zuen aurrera egin.

GEEAk adierazi du Espainiako agintariek ez zutela bete demandatzaileari bere jaiotzaren inskripzioa eta nortasun-agiriak lortzen laguntzeko behar zuen arretaz jarduteko betebeharrak positiboak, eta urraketa horren eta eskatzailearen nortasun-sentimenduaren gaineko eragin negatiboaren arteko kausazko lotura zuzena berretsi du, bai eta haren eguneroko bizitzako zailtasun saihestezinak ere. Auzitegiak gogorarazi du bizitza pribatua errespetatzeko (GEEHren 8. artikulua) beharrezkoa dela pertsonen beren nortasunaren xehetasunak ezarri ahal izatea, eta onartzen du jaiotza-erregistroa formalizatzeko prozesuak eta nortasun-agirietarako sarbideak autonomia pertsonalean izan ditzaketen ondorioak. GEEAren aurreko arazoak ez zen demandatzailearen jaiotza inskribatzeko prozedura egokia izan ote zen, baizik eta, guraso bakarraren ardurarik ezaren aurrean, agintari publikoek betebeharrak positiboak bete ote zituzten, 8. artikuluari jarraiki, adingabe baten bizitza pribatua errespetatzeko eskubidea arriskuan egon zen egoera batean.

Horri dagokionez, [Haurren Eskubideei buruzko Nazio Batuen Batzordearen 13. Iruzkina Orokorra \(2011\)](#) aipatzen da. Bertan jasotzen denez, jaiotzaren inskripziorik eza abandonutzat eta adingabearen tratu arduragabetzat har daiteke. Demandatzailearen nortasun-agiririk ezak eragina izan zuen, neurri batean behintzat, ikasketa akademikoak eta prestakuntza-ikasketak egiteko zuen gaitasunean, eta lan-kontratu egonkorak lortzea ere eragotzi zion. Horrek bizitza pribatua eta familia-bizitza antolatze gaitasunari eragin zion, eta haren antsietatea eta larritasuna areagotzen lagundu zuen, arazo psikiatrikoak eragiteraino.

Horrenbestez, kasu honetan, amak lege-irizpideak betetzeko duen erantzukizuna azpimarratu beharrean, autoritateei zegokien amaren gabeziak konpentsatzea eta haurraren interes gorenean jardutea, haurra inskribatu gabe gera ez zedin eta, beraz, nortasun-agiririk gabe gera ez zedin. Demandatzailearen jaiotza inskribatu aurretik emandako informazioa fidagarria zela ziurtatu behar zen arren, gai horri dagokionez ordena publikoa babestea ez zen bateraezina izan eskatzailea bezalako pertsona bati laguntzarekin, osasun- eta gizarte-faktoreek eragindako kalteberatasun berezia kontuan hartuta, haren nortasunaren alderdi bereziki garrantzitsu bat babesteko helburuarekin.

Antzeko beste epai batzuk eta intereseko dokumentuak: Christine Goodwin Erresuma Batuen aurka [GC], 2002ko uztailaren 11, [28957/95](#). demanda; M. Suitzaren aurka, 2011eko apirilaren 26a, [41199/06](#). demanda; Mennesson Frantziaren aurka, 2014ko ekainaren 26a, [65192/11](#). demanda; Nazio Batuen Giza Eskubideetarako Goi Komisarioaren Bulegoaren txostena "[Jaiotzak inskribatzea eta gizaki orok bere nortasun juridikoa nonahi aitortzeko duen eskubidea](#)", A/HRC/27/22, 2014ko ekainaren 17a, UNICEF-en txostena "[Haur guztien jaiotzeko eskubidea: Jaiotza-erregistroko desberdintasunak eta joerak](#)" 2013ko abendua

Justizia eta memoria

GEEA

8. [Ștefan-Gabriel Mocanu eta besteak Errumaniaren aurka](#), 2023ko abenduaren 12a (34323/21. demanda eta beste 8)

1990eko gobernuaren aurkako protesta batzuen aurkako errepresio bortitzaren ikerketa eraginkorrik eza dela-eta aurkeztutako demanda.

- GEEHren 2. artikulua (bizitzeko eskubidea): urraketa

-GEEHren 3. artikulua (torturaren debekua): urraketa.

Demandatzaileak segurtasun-indarren errepresio bortitzaren biktimak eta biktimen ondorengoak dira (heriotza eta tratu txarren ondorioz), Bukaresten, 1990eko ekainean, erregimen komunista erori ondoren, egin ziren gobernuaren aurkako manifestazioen aurka. Estatuak gertakari horiei buruzko ikerketa eraginkorrik egin ez zuela argudiatzen dute. Errumaniak Giza Eskubideen Europako Hitzarmena berretsi zuen 1994ko ekainean. Kasu honek 2014ko [Mocanu eta besteak Errumaniaren aurka](#) epaiaren aurrekari argia du. Bertan, GEEAren Sala Handiak kasu honetako demandatzaileen egitate berberak aztertu zituen (nahiz eta demanda honek pertsona interesdun gehiago barne hartu) eta GEEHren 2., 3. eta 6.1 artikulua urratu zituela adierazi zuen. Auzitegiaren erabakiak egiaztatu zuen, erabakia hartu zenean, gertakari buruzko ikerketak 23 urte baino gehiago zeramatzala (19 urte baino gehiago Errumaniak GEEH berretsi zuenetik), eta zalantza handiak zeudela ikerketen objektibotasunari eta inpartzialtasunari buruz.

Kasu berri honetan, GEEAk adierazi du, 2014ko erabakiaren ondoren, inguruabar berriak izan direla (Auzitegi Nagusiak akusazio-idazkiaren irregulartasunari, aztertutako frogak guztiak baztertzeari eta gaia fiskaltzara bidaltzeari buruz ateratako ondorioetatik eratorzen da hori), eta, horiei esker, Auzitegiak egitateak berriro azter ditzake. Auzitegiak aitortzen du zaila dela agintaritzek egitate horiek ikertzea, baina egiaztatzen du konplexutasunak, berez, ezin duela justifikatu ikerketen iraupena eta aldi oso luze horretan nola egin ziren. Ondorioz, Auzitegiak deklaratu du 2014ko Mocanu eta besteak epaiaren ondoren egindako ikerketan gabeziak eta urritasunak izan zirela, haien kalitatea murriztu zutela eta agintariak indarraren erabilera kasuaren inguruabarretan justifikatuta egon ote zen zehazteko zuten gaitasuna kaltetu zutela, bai eta gertaeren erantzuleak identifikatzeko eta, hala badagokio, zigortzeko ere. Gainera, Auzitegiak uste du demandatzaileek ikerketan parte hartzeko zituzten interesak ez zirela behar bezala babestu. Horrenbestez, GEEHren 2. eta 3. artikulua urratu zirela iritzi zion, prozesu-alderdiei dagokienez.

Gainera, GEEAk GEEHren 46. artikulua aipatzen du, nahitaezko indarrari eta bere epaien betearazpenari buruzkoa, Errumaniako Estatuari eskatzeko beharrezko neurri guztiak har ditzala, ikerketa GEEHren 2. eta 3. artikuluetako baldintza prozesalekin bat datorrela bermatzeko, eta azkar eta behar bezala argitu ditzala demandatzaileek aipatutako heriotzen eta tratu txarren inguruko inguruabarrak, delituen erantzuleak identifikatu eta zehazteko. Aurrekoa, bereziki, Errumaniako gizartearentzat 1990eko ekainean Bukaresten izandako gertaerei buruzko egia ezagutzeak duen garrantzia ikusita.

Ingurumena

GEEA

9. [Locascia eta besteak Italiaren aurka](#), 2023ko urriaren 19a (35648/10. demanda)

Campaniako (Italia) bi udalerritako 19 egoiliarrek aurkeztutako demanda, beren eskualdeko hondakinen bilketaren, tratamenduaren eta deuseztapenaren krisia eta zabortegei batetik datorren kutsadura dela-eta.

-GEEHren 8. artikulua (bitzita pribatua eta familiakoa errespetatzeko eskubidea): urraketa eta urraketarik ez

Eskatzaileek alegatu dutenez, Campania eskualdean (Italia) zaborra biltzeko eta tratatzeko ezarritako larrialdi-egoerak iraun zuen 15 urteetan, eta egoera horren ondoren, Italiako agintariak ez zuten bermatu hondakinak biltzeko, tratatzeko eta deuseztatzeko zerbitzu publikoaren funtzionamendu egokia, ingurumenari kalte larriak eraginez, haien osasuna arriskuan jarriz eta haien bitzita pribatua kaltetuz. Kaleetan pilatutako zabor-kantitateen ondorioz, agintariak zaborra tratatzeko planta pribatuak identifikatu behar izan zituzten krisia kudeatzeko, kontrako txostena zuen planta bat barne, ingurumenari buruzko araudia ez errespetatzeagatik. Landare hori gehiegi erabili ondoren, hainbat prozedura administratibo eta judizialek erabaki zuten landarea arriskutsua zela inguruko osasun publikorako, eta ur horiek erabiltzea eta inguruan landatzea debekatzeko agindu zen, lurpeko uretan substantzia toxikoen kontzentrazio handia zegoelako. Italiak hondakinen tratamenduari dagokionez hainbat eskari egin dizkio EBJAri, bereziki Europako Batzordearen eta Italiaren 2015eko [C-653/13](#) gaia.

GEEAren erabakiak, hasteko, printzipio orokorrak berretsi ditu. Printzipio horien arabera, ingurumen-kutsadura larriak eragina izan dezake pertsonen ongizatean eta eragotzi egin diezaieke beren etxebizitzaz normal gozatzea (GEEHren 8. artikulua). Horrez gain, gogorarazi du agintariak betebeharrak positiboak dutela balizko arrisku-mailara egokitutako araudia onartzeko, lizentziak emateko eta jarduera gainbegiratzeko, herritarren babes eraginkorra bermatzeko.

Ondoren, kasuaren azterketa funtsezko bi gaitan banatzen da: batetik, hondakinen udal-kudeaketa, larrialdi-egoeran zehar eta ondoren; eta, bestetik, instalazioa ingurumen-araudiaren aurka erabiltzearen ondorioetatik datozen agintarien erantzukizunak.

Lehenengo gaiari dagokionez, Auzitegiak ez du ukatzen larrialdi-egoera osoan agintariak ez zutela bete demandatzaileen bitzita pribatuaren errespeturako eskubidea babesteko betebeharrak positiboak. Era berean, ez du ukatzen kausazko lotura dagoela hondakinen tratamendurekiko esposizioaren eta eskatzaileen udalerrietan hilkortasun-arriskua eta beste gaixotasun batzuk izateko arriskua handiagoa den ebidentziaren artean. Hala eta guztiz ere, GEEAk adierazi du ez zela GEEHren 8. artikulua urratu larrialdi-egoeraren ondoren, eskatzaileek ez zutelako frogatu hondakinen udal-kudeaketaren akatsek zenbaterainoko eragina izan zuten haien etxean eta bitzita pribatuan.

Bigarren gaiari dagokionez, GEEAk GEEHren 8. artikulua urratu dela adierazi du, izan ere, tratamendu-instalazioak lurpeko urei eta atmosferari ingurumen-kalteak eragiten jarraitzen zuela eta, ondorioz, osasun publikorako arriskutsua zela ezarri baitu. Nabarmendu behar da, kasua aztertzerakoan, demandatzaileek ez dutela deabrutu behar

izan ur kutsatuen eraginpean egotearekin lotutako patologiak dituztenik; aitzitik, aldeek aurkeztutako ikerketa zientifikoak dira Auzitegiak argudiatzen duen oinarria.

Antzeko beste epai batzuk: López Ostra Espainiaren aurka, 1994ko abenduaren 9a, [16798/90](#). demanda; Guerra eta besteak Italiaren aurka [GC], 1998ko otsailaren 19a, [14967/89](#). demanda; Di Sarno eta besteak Italiaren aurka, 2012ko urtarrilaren 10a, [30765/08](#). demanda; Cordella eta besteak Italiaren aurka, 2019ko urtarrilaren 24a, [544141/13](#) eta [54264/15](#). demanda; Öneriyıldız Turkiaren aurka [GC], 2004ko azaroaren 30a, [48939/99](#). demanda.

Desgaitasuna duten pertsonak

EBJA

10. [C-518/22, AP Assistenzprofis](#), 2023ko abenduaren 7a

- [2000/78/EE Zuzentaraua, enpleguan eta okupazioan tratu bera emateko esparru orokorra ezartzeari buruzkoa](#)

- [Europar Batasunaren Oinarrizko Eskubideen Gutunaren 26. artikulua \(desgaitasuna duten pertsonen integrazioa\)](#).

- [Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Nazio Batuen Konbentzioaren 19. artikulua, Kontseiluaren 2009ko azaroaren 26ko 2010/48/EE Erabakiaren bidez Europar Batasunaren izenean onartua](#).

Koloniako (Alemania) Lan Arloko Eskualde Auzitegiak planteatu duen epaitu aurreko arazoa, desgaitasuna duten pertsona bati laguntza pertsonaleko lanpostu bat adin bereko pertsoneri gordetzeari buruzkoa.

Epai horretan, Europar Batasuneko Justizia Auzitegiak argitu du 2000/78 Zuzentaraua, desgaitasuna duten pertsonak Euskal Autonomia Erkidegoan integratzeari buruzko xedapenaren arabera interpretatua (26. artikulua), bai eta modu independentean bizitzeko eta Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Konbentzioko komunitatean sartzeko eskubidearen arabera ere (19. artikulua), ez dagoela aurka laguntza pertsonala ematen duen pertsona baten kontratazioa, araudi nazional baten arabera, adin-baldintza baten mende egotearen aurka, neurri hori beharrezkoa bada herritarren eskubideak eta askatasunak babesteko. Lan-eskaintza horren arabera, 28 urteko ikasle batek emakumezko laguntzaile pertsonalak bilatzen zituen eguneroko bizitzako alderdi guztietan laguntzeko, eta, ahal izanez gero, 18 eta 30 urte artekoak izan behar zuten.

EBJAK auziaren xede den adinaren arabera tratu-desberdintasuna aztertu du, 2000/78/EE Zuzentaruaren (2.5 artikulua) arabera justifikatuta dagoen zehazteko. Lehenik eta behin, adierazi du tratu-desberdintasun hori legedi nazionalak ezarritako neurri baten ondorio dela. Jarraian, aztertu du neurri hori beharrezkotzat jo daitekeen gizarte demokratiko batean herritarren eskubideak eta askatasunak babesteko. Europar Batasuneko Justizia Auzitegiaren (EBJA) arabera, desgaitasunen bat duten pertsonen

autodeterminazioa babesteko helburua du araudi nazionalak, pertsona horien nahiak adierazteko eta askatasunez aukeratzeko eskubidea bermatuz, laguntza pertsonaleko zerbitzuak emateari buruzko erabakiak hartzerakoan eta zerbitzu horiek ematen diren bitartean; izan ere, prestazio horiek bizitzako esparru guztiei dagozkie, eta laguntza horiek jasotzen dituzten pertsonen eremu pribatu eta estura hedatzen dira. Hain zuzen ere, nahiak adierazteko eta askatasunez aukeratzeko eskubide horrek argi eta garbi adierazten du desgaitasuna duten pertsonak gizarteratzeko eskubidea, Europar Batasunaren Oinarrizko Eskubideen Gutunaren 26. artikuluan jasota dagoena, bai eta desgaitasuna duten pertsonak askatasunez erabakitzeko eskubidea ere, Nazio Batuen Konbentzioaren 19. artikuluan jasota dagoena. Azkenik, epaiak egiaztatu du auzi nagusian eztabaidatutako tratu-desberdintasuna autodeterminazio-eskubide hori babesteko beharrezkoa den neurri batetik ote datorren. EBJAk adierazi duenez, desgaitasunen bat duen pertsonak adierazitako adin-tarte jakin bat hobesteak pertsona horrek laguntza pertsonaleko zerbitzuak ematean autodeterminaziorako duen eskubidea errespetatzea ezinezkoa izan dezake, arrazoizkoa dirudien heinean desgaitasuna duen pertsonaren adin-tarte bereko pertsona bat errazago integratzea bere ingurune pertsonalean eta sozialean.

Horrenbestez, EBJAk ondorioztatu du, kasu honetan, adinaren araberrako tratu-desberdintasuna beharrezko neurria dela herritarren eskubideak eta askatasunak babesteko, 2000/78 Zuzentarauaren ildotik, eta, beraz, justifikatuta egon daitekeela.

LGTBI pertsonak

GEEA

11. [Przybyszewska eta besteak Poloniaren aurka](#), 2023ko abenduaren 12a (11454/17. demanda eta beste 9)⁶

Sexu bereko bost bikotek GEEAren aurrean aurkeztutako demanda, Poloniako tokiko erregistro zibileko bulegoek ezkontza-erregistroko eskaerak ukatzeko hartutako erabakien aurka aurkeztua, legedi nazionalarekin bat etorri.

-GEEHren 8. artikulua (bizitza pribatua eta familiarra errespetatzeko eskubidea): urraketa.

Hau GEEAk sexu bereko bikoteen eskubideari buruz 2023an hartutako bosgarren epaia da, ezkontza-erregistroko eskaerak onar daitezzen. Aurreko erabakiak Errusiaren, Errumaniaren, Ukrainaren eta Bulgariaren aurkakoak dira (ikus erreferentziak beheago). Kasu horretan, sexu bereko 19 bikotek jarri zuten demanda Poloniaren aurka, ezkontza erregistratzeko eskaera ukatu zitzaielako, ezkontza gizon baten eta emakume baten arteko lotura gisa definitzen duen legeria nazionalarekin bat eginez. Demandatzaileek argudiatzen zutenez, beren harremanak legez aitortu ez izanak garrantzi handiko eskubide batzuk kendu zitkien, hala nola, bikotekideengandik ondasunak oinordetzan jasotzeko eskubidea, ondorengoek familia-prestazioak eskatzeko eskubidea eta ospitale-bisitak egiteko eskubidea.

⁶Antzeko beste epai batzuetan, erabaki horien guztien eta amaieraren aurreko erabakien aipamena ikustea. Gainera, ikusi [Arartekoaren jurisprudentziaren hiru hilean behingo errepaso, 2023ko apirila-ekaina artekoa](#), Errumaniaren eta Ukrainaren aurkako epaietarako.

GEEAk adierazi du, beste behin ere, GEEHren 8. artikulutik eratorritako betebeharrak positiboekin dakartela estatu kideek esparru juridiko bat ezarri behar dutela, sexu bereko bikoteek beren arteko harremana behar bezala aitortu eta babesteko aukera izan dezaten (Auzitegiak oraindik ez du xedatu "egokitzat" jotzen duena, nahiz eta babes hori eskaintzeko irtenbide praktikoen katalogoa zabaltzen jarraitzen duen), nahiz eta agintariak marjina duten babes horri estaldura emango dion araubidea erabakitzeko. Poloniako ordenamendu juridikoak ez du inolako lege-esparrurik eskaintzen sexu bereko bikoteentzat, eta ezkontza da familia-bizitzaren modu aitortua den bakarra eta sexu desberdineko bikoteentzat erreserbatua dago.

Ondoren, GEEAk berretsi du sexu bereko bikoteak sexu desberdineko bikoteen antzeko egoeran daudela, haien harremana aitortu eta babesteko premiari dagokionez, eta onarpen ofizialik ez izateak funtsezko alderdiak arautzeko ezintasuna dakarrela, hala nola jabetza, mantenua, fiskalitatea eta herentzia.

Auzitegiak atzera bota zituen Poloniako gobernuak aitortpen falta hori justifikatzeko planteatutako argudio guztiak, zehazki, Poloniako herritarrek sexu bereko bikoteekiko duten jarrera negatiboa, familia tradizionalaren kontzeptua eta balioespen-tarte bat. Eskatzaileek aurkeztutako datuak kontuan hartzeaz gain (herritarren % 56k sexu bereko pertsonen arteko batasuna babesten zuten), GEEAk berretsi du gehiengo heterosexual batek gutxiengo homosexual baten aurka aurrez ezarritako joerak ezin duela tratatu desberdina bermatu. Familia tradizionalaren kontzeptuari dagokionez, erabakiak azaldu du demandatzaileek ez zutela ezkontzeko eskubidea aldarrikatzen, eta Poloniako agintariak ez zutela azaldu sexu bereko bikoteek zein neurritan kalte egin ziezaieketen "familia tradizionalei". Azkenik, Auzitegiak gogorarazi du balioespen-marjina oso txikia dela sexu bereko pertsonen legezko aitortpenari eta babesari dagokienez.

Laburbilduz, GEEAk uste du errekonozimendurik eta babesik ezak GEEHren 8. artikulua urratzen duela. Azpimarratu behar da, 2023ko ekainean Ukrainaren aurka gai berari buruz emandako epaian ez bezala (ikusirik erreferentzia beharago), Auzitegiak erabaki zuela ez aztertzea bereizita GEEHren 14. artikulua (diskriminazio-debekua) ere urratu ote zen, GEEHren 8. artikuluekin batera, 8. artikulua araberako ondorioak berez nahikoak zirela iritzita.

Antzeko beste epai batzuk: Kozak Poloniaren aurka, 2010eko martxoaren 2a, [13102/02](#). demanda; Schalk eta Kopf Austriaren aurka, 2010eko ekainaren 24a, [30141/04](#). demanda; Vallianatos eta besteak Greziaren aurka [GC], 2013ko azaroaren 7a, [29381/09](#) eta [32684/09](#). demanda; Oliari eta besteak Italiaren aurka, 2015eko uztailaren 21a, [18766/11](#) eta [36030/11](#). demanda; Orlandi eta besteak Italiaren aurka, 2017ko abenduaren 14a, [26431/12](#). demanda eta besteak; Fedotova eta besteak Errusiaren aurka [GC], 2023ko urtarrilaren 17a, [40792/10](#). demanda eta besteak; Buhuceanu eta besteak Errumaniaren aurka, 2023ko maiatzaren 23a, [20081/19](#). demanda eta besteak; Maymulakhin eta Markiv Ukrainiaren aurka, 2023ko ekainaren 1a, [75135/14](#). demanda; Koilova eta Babulkova Bulgariaren aurka, 2023ko irailaren 5a, [40209/20](#). demanda.

Presoak

GEEA

12. <https://hudoc.echr.coe.int/> - {itemid%22:[2001-227719%22]}El-Asmar Danimarkaren aurka, 2023ko urriaren 3a (27753/19. demanda)

Espetxeetako langileek espetxeratutako pertsona baten aurka piper-espraia behaketa-gela batean erabiltzearen aurkako demanda, aldeztatik ohartarazi gabe.

-GEEHren 3. artikulua (torturaren debekua): urraketa.

Demandatzailea, prebentziozko espetxealdian dagoen pertsona bat, behaketa-gela batean zegoen espetxeko langileek haren aurka piper-gasa erabili zutenean. Gertakariagatik kexa jarri ondoren, Espetxeetako eta Baldintzapeko Askatasuneko Departamentuak justifikatuz jo zuen piper-gasaren erabilera, eta polizia erabaki zuen ez hastea zigor-prozedurarik espetxeetako langileen aurka.

GEEAk GEEHren 3. artikulua urraketa egin dela deklaratu du, alderdi prozesal eta substantiboari dagokionez, Danimarkako agintariek ez zutelako frogatu piper-gasaren erabilera behar-beharrezkoa izan zenik demandatzailearen jokabideagatik. Azterketa prozesalean, GEEAk esan du ikerketa abian jartzeko hasierako atzerapenak, berez, ezin zuela esan ikerketa ez zela eraginkorra izan, tartean zeuden espetxeko langileak identifikatu zirelako eta haien testigantzak egiaztatu zirelako. Auzitegiaren ustez, akatsak ikerketaren xede mugatuaren ondorio dira, ez baitzen aztertu demandatzailearen aurka, haren jokabidea zela eta, indarra erabiltzea behar-beharrezkoa izan ote zen. GEEAk nabarmendu duenez, ikerketak ez zuen xehetasunez aztertu zergatik sartu zen behaketa-gelan (horrek eragotzi zuen abiarazitako ekintzaren premia eta premia ezartzea), ekintza nola prestatu behar zen (eta, horren ondorioz, demandatzailea kontrolatzeko piper-gasaren erabileraren alternatibak ebaluatu ziren), ez eta piper-espraia erabiltzeko legezko bermeak errespetatu ziren ere (aldeztatik jakinarazi eta ondoren laguntza eman ondoren), bai eta gai horri buruzko gomendioak ere, Torturaren eta Zigor edo Tratu Anker edo Apalesgarrien Prebentziorako Europako Batzordeak 2019an Danimarkari egindako txostenean. Gainera, demandatzaileari errekurtsoa jartzeko eskubidearen berri eman zitzaioala ondorioztatu arren, ez zegoen jakiterik Espetxeen eta Baldintzapeko Askatasunaren Zerbitzuari horren berri eman ote zitzaion.

Funtsezko alderdiari dagokionez, Auzitegiak adierazi du agintari fiskalen ikerketa ez zela bideratu argitzera indarraren erabilera behar-beharrezkoa izan zen demandatzailearen jokabideagatik, eta froga kargatzea Danimarkako agintariei zegokiela. Gainera, Auzitegiak identifikatutako ikerketa-akatsen ondorioz, hainbat gai garrantzitsu erantzunik gabe geratu ziren.

Antzeko beste epai batzuk: Tali Estoniaren aurka, 2014ko otsailaren 13a, [66393/10](#). demanda.

ararteko

Herriaren Defendatzailea
Defensoría del Pueblo

Zuzeneko arreta emateko bulegoak

Araban

Prado 9 • 01005 Gasteiz

Tel.: 945 13 51 18 • Faxa: 945 13 51 02

Bizkaian

Albia eraikina. San Vicente, 8 – 11. sol.

48001 Bilbo

Tel. 944 23 44 09

Gipuzkoan

Arrasate. 19, 1.a

20005 Donostia

Tel.: 943 42 08 88